

תפ"ח (באר שבע) 63752-10-15 - מדינת ישראל ע"י עוה"ד יריב צרי ואסף בר יוסף - פמ"ד פלילי נ' יוסף חיים אדרי - נדון

תפ"ח (באר-שבע) 63752-10-15 - מדינת ישראל ע"י עוה"ד יריב צרי ואסף בר יוסף - פמ"ד פלילי נ' יוסף חיים אדרי - נדון מחוזי באר-שבע
תפ"ח (באר-שבע) 63752-10-15
מדינת ישראל ע"י עוה"ד יריב צרי ואסף בר יוסף - פמ"ד פלילי

נ ג ד

יוסף חיים אדרי - נדון

שי אונדרה וורו - נדון

אברהם זהבי - נדון

אדי יהודה

ע"י עו"ד אהרון רוזה ואסף שלם

5. שניר ואזנה - נדון

בית המשפט המחוזי בבאר-שבע

[23.12.2020]

בפני: כב' סגן הנשיאה, השופט נתן זלוצ'ובר - אב"ד

כב' השופטת יעל רז-לוי

כב' השופט שלמה פרידלנדר

גזר דין

השופטת י. רז-לוי:

הקדמה והשתלשלות העניינים בהליך זה

ביום 02.07.2020 הורשע הנאשם, לאחר ניהול הוכחות, בעבירות של קשירת קשר לפשע - עבירה לפי סעיף 499(א)(1)

לחוק העונשין; סיוע לרצח - עבירה לפי סעיף 31 + 32(1) בנוגע לעבירה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין; שתי

עבירות של סיוע לניסיון לרצח - עבירות לפי סעיף 31 לחוק העונשין בנוגע לעבירה לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין;

עבירות נשק (ייצור נשק), לפי סעיף 144(ב2) לחוק העונשין; ועבירות נשק (הובלת נשק), לפי סעיף 144(ב) רישא לחוק הנ"ל.

נציין כבר עתה כי עוד ביום 29.01.2018 ניתנה הכרעת דין בעניינו של הנאשם וארבעה נאשמים נוספים, לאחר שנכרת הסדר טיעון עם כל הנאשמים בתיק במסגרתו הנאשם הודה בעבירות של קשירת קשר לפשע, סיוע לרצח, עבירות נשק (ייצור נשק) וחבלה ופציעה בנסיבות מחמירות. במסגרת הסדר הטיעון הוסכם, כי הצדדים יעתרו במשותף להטיל על הנאשם עונש של 12 שנות מאסר בפועל; כאשר גם ביחס ליתר הנאשמים ההסדר כלל הסכמות עונשיות. ביחס לנאשם 1 (להלן: "אדרי") אשר הורשע בעבירה של סיוע לחבלה מחמירה - נידון ל- 7 שנות מאסר, הנאשמים 2 ו- 3 הודו והורשעו בעבירות של קשירת קשר לפשע, סיוע לרצח וחבלה ופציעה בנסיבות מחמירות, כאשר נאשם 2 (להלן: "וורו") נידון ל- 16.5 שנות מאסר, ונאשם 3 (להלן: "זהבי") נידון ל- 10.5 שנות מאסר. נאשם 5 (להלן: "שניר") - בעניינו הוגש כתב אישום בנפרד ובמסגרת הסדר הטיעון תיקו צורף לתיק זה והורשע בעבירה של רצח, ובעבירות נוספות של קשירת קשר לפשע וחבלה ופציעה בנסיבות מחמירות ועבירות נשק, ונידון למאסר עולם.

בחלוף כארבעה חודשים הנאשם לפנינו ביקש לחזור בו מהודאתו. ביום 09.07.2018 התרנו לעשות כן ומכאן המשיך משפטו להתנהל; ובסופו של דבר הוא הורשע לאחר ניהול הוכחות בעבירות שצוינו לעיל.

תמצית העובדות הרלוונטיות כפי שנקבעו בהכרעת הדין

כעולה מהכרעת הדין וכפי שתואר בכתב האישום המתוקן, בין יוסי אדרי, לבין אחר בשם דוד קריחלי, (להלן: "דטו") נתגלע סכסוך, אשר התפתח באופן שאדרי קשר קשר עם אחרים וביניהם עד המדינה והנאשמים זהבי ווורו כדי שיגרמו למותם של אנשים המזוהים עם דטו אשר כונו ביחד "קבוצת הגרוזינים". אותם קושרים ניסו להשיג מטעני חבלה או אמצעים אחרים שישימשו אותם לבצע פגיעות בקבוצת ה"גרוזינים".

לאחר שמטען חבלה מסוים שהשיגו הנאשמים האחרים לא היה תקין והם לא הצליחו להפעילו, הם פנו אל הנאשם וצרפו אותו לקשר על מנת שסייע להם לתקנו או ימציא להם מטען חבלה חדש. נקבע כי הנאשמים האחרים פנו לנאשם שלפנינו מאחר שהוא היה ידוע כמי שהוא בעל ידע וניסיון בתחום החבלה, וככזה שיכול "לספק את הסחורה". עוד קבענו בהכרעת הדין, כי הנאשם ידע שמטען חבלה שהוא התבקש לתקן או להכין במסגרת אותו קשר עם האחרים, מיועד לפגוע במי מ"קבוצת הגרוזינים" וכי המדובר במטען שמיועד לגרום למותם של מי מהם; ובהתאם עליו להכין או לתקן את מטען החבלה התקול שהאחרים מסרו לו, באופן שיהא זה מטען חבלה תקין שעל פי טיבו ומהותו יכול לגרום למותו של אדם.

ואכן הנאשם, לאחר שקיבל לידיו את מטען החבלה כדי שיבדוק ויתקן אותו, החזיר לנאשמים מטען חבלה תקין ומוכן אשר מיועד להמית, ואף הסביר לוורו ולעד המדינה כיצד להפעיל את מטען החבלה; בהמשך אף הניח אותו במקום מסוים ממנו הוא נאסף על ידי שניר, כדי שלא יאסף על ידם ישירות ממנו.

בהמשך לאמור ביום 03.11.2014 לאחר ששניר, עד המדינה ווורו איתרו את רכב ה-BMW של דודו בוטרשוילי שהיה מזוהה עם דטו, הוטמן המטען שמסר הנאשם ברכב ה-BMW. למחרת ביום 04.11.2014, לאחר שאותר רכב ה-BMW בשעות הערב, במקום מסוים באשדוד, נסעו שניר ווורו על אופנוע גנוב כדי לפוצץ את רכבו של דודו. זהבי, שהיה אמור לצאת אתם ולנהוג ברכב מילוט, בסופו של דבר לא יצא עמם. בהמשך נסעו וורו ושניר על אותו אופנוע גנוב, הגיעו סמוך לרכבו של דודו, המתניו לעליית "הגרוזינים" לרכב, ובסמוך לתחילת נסיעתו - הופעל על ידם מטען החבלה. כך נגרם פיצוץ ברכב, אשר גרם למותו של מנשה מאור המנוח ולפציעתם של יוסי קריחלי ודודו בוטרשוילי.

הנאשם הואשם בגין מעשים אלו בעבירות של רצח, קשירת קשר לפשע, שתי עבירות של ניסיון רצח ועבירות נשק - ייצור והובלה. בהכרעת הדין מצאנו בסופו של דבר לזכות את הנאשם מחמת הספק מעבירת הרצח שיוחסה לו ומשתי העבירות של ניסיון רצח, זאת בשל ספק שנותר ביחס לשאלה האם הנאשם בא בגדר המבצעים בצוותא של עבירות אלו.

בהכרעת הדין קבענו באשר לעבירות הרצח וניסיון הרצח שיוחסו לו, כי הנאשם היה מודע לנסיבות ויכול היה לצפות את התוצאה הקטלנית וזאת במישור הרציונלי, אם כי במישור האמוציונלי, למצער, נותר בנו ספק שלא הוסר, האם הנאשם חפץ ממש בתוצאה הקטלנית. לצד זאת קבענו, כי הנאשם ידע כי מטרת המטען היא פגיעה במי מקבוצת הגרוזינים, וזאת ממש בסמוך לפני פיצוץ המטען. עוד קבענו כי הנאשם ייצר את מטען החבלה באופן המסוגל לקטול אדם והוא אף היה מעוניין שמטען החבלה שסיפק לאחרים יפעל כדבעי ויהיה תקין ו"איכותי".

עוד ציינו בהכרעת הדין, כי בהכנת המטען הנאשם עשה את חלקו בקשר שנקשר עם האחרים - אספקת מטען תקין שיכול להמית אדם; כי עניין זה הינו, מבחינתו, "מלאכתו אומנותו", שכן הנאשמים האחרים לא ידעו לבצע את אותה מלאכה ולכן פנו אליו; וכי אותה "מלאכה" של הנאשם היא אשר סייעה להביא לתוצאה של קטילת המנוח ופציעת השניים האחרים (ראו עמ' 116 - 117 להכרעת הדין).

מכאן הורשע הנאשם בסיוע לעבירת הרצח ובסיוע לשתי עבירות ניסיון רצח, וכן בעבירות הנוספות שיוחסו לו - קשירת קשר לפשע ועבירות נשק (הן ייצור נשק והן הובלת נשק).

הודגש שהנאשם אינו מסייע "קלאסי" שכן תרומתו אינה מתבטאת רק בסיוע חיצוני לאספקת אמצעים בביצוע עבירה, מעורבותו אינה נקודתית, הוא מצוי בסוד העניינים ומקיים קשר עם שאר הקושרים על פני תקופה לא קצרה. אף מעורבותו עם יתר הנאשמים לא הייתה על בסיס חד פעמי, כשהנאשם היה בקשר עם עד המדינה ועוד הרבה יותר עם נאשם 2 - וורו - כמעט על בסיס יומיומי.

לצד זאת קבענו, כי לא הוכח ברמה הנדרשת חפץ של הנאשם בתוצאה, וכי הגם שהנאשם מצוי על ספו של המעגל הפנימי של המבצעים בצוותא, הוא לא מצוי בתוכו, שכן עדיין מתקיים ריחוק מסוים בין מעשיו ביצור ואספקת המטען, לבין מעשה הרצח וניסיון רצח שאירעו בשלב מאוחר יותר. כמו כן הנאשם לא היה מצוי בפרטי התכנון עצמו ולא לקח חלק בהטמנת מטען החבלה או בפעולות שנעשו קודם לכן בחיפוש מי מקבוצת הגרוזינים (ראו עמ' 119 - 123 להכרעת הדין). עוד יצוין, כי כתב האישום הנפרד שהוגש כנגד הנאשם לאחר שחזר בו מהודאתו, כלל גם חלק כללי שהתייחס לכך שכחודש לאחר האירועים מושא תיק זה נעצר הנאשם כשבידיו מטען חבלה שהורכב משתי לבנות חבלה צה"ליות שהיו עטופות בסרט דביק שחור, נפץ חשמלי צה"לי תקני, מצבר ושלט של רכב להפעלת המטען; ובגין כך הוגש נגדו בסמוך בחודש דצמבר 2014 כתב אישום (ת"פ 56232-12-14 של בית משפט זה). ביחס לאמור הנאשם הודה והורשע במסגרת הסדר טיעון עוד בחודש יולי 2015, בעבירות נשק הנוגעות לאותו מטען חבלה ואף נידון לעונש מאסר בפועל לשלוש שנים. ויודגש, כל האמור אירע עוד בטרם הגשת כתב האישום בתיק זה, שהוגש רק בחלוף חמישה חודשים נוספים, שכן רק אז התגבש המסד הראיתי שנאסף בין היתר על ידי עד המדינה, אשר החל בקשר עם המשטרה רק כ-8 חודשים אחרי האירועים שבענייננו. מכאן עולה, כי הנאשם כחודש בלבד לאחר פיצוץ מטען החבלה בענייננו, סיפק לאותם עבריינים - נאשמים 2 ו 3 - מטען חבלה נוסף, וגם שם היה מדובר במטען שמסוגל להרוג - כעולה מחוות דעת המומחה שהוגשה בפנינו (ת/52).

לאחר מתן הכרעת הדין והרשעת הנאשם, ביקשה התביעה להורות על הגשת תסקיר נפגע עבירה ביחס למשפחת המנוח מנשה מאור, זאת הגם שטרם גזירת דינם של הנאשמים האחרים כבר התקבל תסקיר אודות משפחת המנוח. הבקשה הוסברה בכך שחלף זמן מה מאז הגשת התסקיר הקודם ומצבה של משפחת המנוח ובנותיו רק הורע ולאחר שקילת הדברים הורינו על הגשת תסקיר מעודכן.

תסקיר נפגעי העבירה

בתיק זה הוגשו שני תסקירי נפגע ביחס למשפחת המנוח - הראשון הוגש ביום 21.6.2019 לאחר הודאת יתר הנאשמים וטרם נגזר דינם, והשני - מיום 15.11.2020.

מקרא שני התסקירים מעלה תמונה קשה ביותר אשר מתגלית ביתר שאת בתסקיר השני, בכל הנוגע למצבה של משפחת המנוח - הן הוריו, והן ארבע בנותיו ואלמנתו. מותו של המנוח היה שבר נוראי בחיי הוריו, ממנו לא התאוששו עד היום, ומהלך חייהם התקין נקטע באופן אכזרי. מאז המפגש הקודם עם עורכות התסקיר מצבה של אם המנוח רק החמיר, הן מבחינה רפואית והן מבחינות רבות אחרות. האם סיפרה על הקשר הקרוב עם בנה המנוח אשר מתואר על ידה "כיהלום שבכתר". אפשרות מותו אינה נתפסת ופתאומיות המוות והמחשבה שהתרחש ללא סיבה מטלטלת את נפשה. מיום הרצח היא מלאה חרדה, כל דבר נראה לה מסוכן ומפחיד וקיימות נקודות זמן קשות במיוחד כמו חגים. האם סיפרה כי למעשה מאז מותו, היא שוהה בבית ברוב שעות היום ומתבוננת בתמונות של המנוח. אביו של המנוח לא שיתף פעולה עם עורכי התסקיר, אך האם סיפרה שמיד עם קבלת הבשורה הקשה, הוא התמוטט ומאז הוא למעשה מסרב לקבל את העובדה שבנו מת ומסרב להגיע לאזכרות או ליום השנה. צוין כי המנוח היה זה שאיחד את כל בני המשפחה ומאז מותו איש לא לקח את מקומו והמשפחה נותרה עם חלל גדול, שרק הולך וגדל עם הזמן.

למנוח שלוש בנות מנישואיו הראשונים ובת קטנה שנולדה בסמוך לאחר מותו והיום היא כבת 6, שכן בעת הירצחו בת זוגו היתה הרה. התסקיר מתייחס לכל אחת מהבנות: הגדולה היום בת 17, ומצבה הרגשי והכללי קשה מאוד וחוסר האב שהיה דומיננטי מאוד בחייה מורגש ומועצם. לגבי הבת השנייה שכיום בת 12.5, מתוארת ההתדרדרות במצבה מבחינה רגשית, התנהגותית ולימודית. צוין שמאז התסקיר הקודם ההתדרדרות רק החמירה, היא שולבה במסגרות חוץ ביתיות ומצבה הכללי קשה ביותר (הכל כמפורט בעמ' 5 לתסקיר האחרון). אמו של המנוח מתארת שהיה לבת קשר חזק עם אביה המנוח והיעלמותו באחת מחייה היא שגרמה להתדרדרות הקשה אצלה.

עורכי התסקיר שוחחו גם עם אלמנתו של המנוח אשר התאלמנה כשהיא בת 22 ובהריון מתקדם עם בתם שנולדה ממש בסמוך לרצח. אלמנתו של המנוח תיארה אותו כאדם מיוחד וכבן זוג אהוב ואוהב שלא החסיר ממנה דבר, וכי המפגש שלה עימו היה הדבר הטוב ביותר שקרה בחייה. המנוח היה בשבילה הכל ולאחר מותו היא ובתה נותרו לבד בעולם. לפני הרצח הייתה מאושרת ואחריו היא נותרה לבדה להתמודד עם כל הבעיות, ובכלל זה גידול הבת שרק נולדה ומשבר כלכלי שרק החמיר. כל אלו גרמו לקשיים כלכליים ונפשיים כאחד (הקשיים מתוארים בהרחבה בתסקיר בעמ' 7 ו-8).

באשר לבת הקטנה, אף לגביה מתוארים קשיים לא מבוטלים ולהערכת האם מצבה קשור להתדרדרות הכללית שארעה לאחר הרצח ואבדן דמות האב.

עבור ארבע בנותיו הקטניות משמעויות הרצח הינן הרות גורל מעצם היותן בשלבי צמיחה וגיבוש זהות, ויש לצפות כי בהמשך חייהן נזקי הרצח ימשיכו לבוא לידי ביטוי באופנים שונים. אירוע האלימות הקיצוני והרצח ניפץ את הצורך הבסיסי של ארבעת בנותיו להגנה וביטחון תוך אבדן דמות האב.

עוד הודגש כי בנותיו של המנוח לא היו מוכרות לרשויות הרווחה לפני הרצח, וההתדרדרות במצבן החלה רק לאחר מותו של המנוח, והדבר נכון במיוחד ביחס לבנות הגדולות.

באשר להליך הפלילי, בני המשפחה הביעו אכזבה מהסדר הטיעון, העונש הלא מידתי לדעתם ואי העברת כספי הפיצויים שנפסקו להם. לכך הצטרפה חזרתו של הנאשם כאן מהסדר הטיעון, מה שיצר מבחינתם שנתיים נוספים של חיים לצד דיונים משפטיים ותסכול רב לאור המגע המחודש עם הכאב והטראומה.

הוטעם, כי מדובר במקרה בו בני המשפחה עוברים תהליך אבל, אך זהו אבל "מורכב" - מצב בו האבל לא הופך להיות פחות אינטנסיבי או סתגלני עם הזמן, אלא ממשיך להיות חלק מרכזי בחיי האדם האבל לאורך זמן. מצבם זה של הורי המנוח מציב אותם בסיכון גבוה להחמרה בריאותית ונפשית וירידה חמורה בתפקוד. חווית האבל אצל הוריו כמו קפאה ואינה מורחקת או מעובדת. אל אלו מצטרפת תחושת חוסר האונים שחשים בני המשפחה אל מול ההליכים המשפטיים, התסכול ביחס להסדר הטיעון, וחוסר היכולת של מערכות האכיפה לאכוף את תשלום הפיצויים שנפסקו למשפחה.

צוין כי המשפחה התקשתה לזעוק את זעקתה מול עורכי התסקיר ודווקא משום כך, זעקתם העזה צריכה להישמע.

לסיום הודגש כי מספר שנים לאחר הרצח, ניתן לראות את ההשלכות הרוחניות והדרמטיות על כל אחד מבני המשפחה בנפרד ועל כולם יחד, וכי חייהם אינם אותם חיים, הנזק עצום והכאב אינו מרפה; מדובר בהשפעה על כל מישורי החיים; וכי סיום ההליך המשפטי עשוי לאפשר להם להתחיל בשיקום חייהם לאחר הטראומה הקשה והאובדן שחווי.

הראיות והטיעונים לעונש

התביעה הגישה במסגרת הראיות לעונש את גיליון ההרשעות הקודמות של הנאשם הכולל הרשעות עוד החל משנת 2009 - אז ריצה הנאשם עונש מאסר בפועל לתקופה של 19 חודשים בגין עבירות של קשירת קשר לפשע ומתן אמצעים לביצוע פשע. בשנת 2010 הושת על הנאשם מאסר בפועל, ובשנת 2013 נידון הנאשם לעונש מאסר בפועל של מספר חודשים לאחר שהורשע בעבירה של גניבה שביצע ביחד עם אחר מתוך מפעל משם נגנב שנאי שהועמס על הטרקטור בו נהג הנאשם (גזר הדין של תיק זה - ת"פ 30398-04-11 של בית משפט שלום באשקלון - הוגש לנו במסגרת הראיות לעונש). כן הוגש גזר הדין בתיק ה"מטען הנוסף" - ת"פ 56232-12-14 של בית משפט זה - בו נידון הנאשם כאמור למאסר בפועל של 3 שנים בגין עבירות נשק הנוגעות אף הן ליצור מטען חבלה.

מטעם ההגנה הוגש מכתב של אחותו של הנאשם. במכתבה סיפרה, כי היא אחת מבין שלוש אחיותיו של הנאשם והוא קשור באופן מיוחד אליה; וכי הנאשם והיא עברו דברים לא פשוטים בחייהם, הוא נתן את כל כולו למען, עבד בעבודות שונות כדי לכלכל אותן ועשה הכל כדי להוציאן ממעגל החיים הקשה בו הן חיות. עוד ציינה, כי הנאשם ניסה למצוא פרנסה בעסקים כדי לכלכל אותן ואת משפחתו, אך בסופו של דבר בחר ללכת בדרך אחרת עליה הוא מצר. לדבריה מאסרו האחרון גרם לו לשינוי קיצוני לטובה ולתפנית חיובית בחייו, הוא התחבר לדת בצורה חזקה וכיום הוא אדם אחר שדואג למשפחתו ולילדיו ומנסה להסביר להם ללכת בדרך הישר. מכאן ביקשה האחות מבית המשפט לתת לנאשם הזדמנות לפתוח בחיים חדשים, לאור השינוי שהוא עשה וההשפעה הקשה על משפחתו וילדיו, מעצם עובדת היותו בכלא במשך שנים.

עוד הוגש מכתב של רב אשר לנאשם קשר עמו, בו סיפר על התיקון שעשה הנאשם וכי היום הנאשם אדם אחר לגמרי ולכן לא יאה זה צודק לשפוט את האדם שהיה, אלא יש לשפוט את האדם החדש - הנאשם לאחר אותו תיקון.

ב"כ המדינה פתח את טיעוניו לעונש בהתייחסות להסדר הטיעון אליו הגיעו הצדדים ביחס לכלל הנאשמים ובכלל זה הנאשם. הודגש שכתב האישום הוגש כנגד הנאשם וארבעה אחרים בעבירת רצח מנשה מאור וניסיון רציחתם של שניים האחרים באמצעות פיצוץ רכב ע"י מטען חבלה, וכי הראיה המרכזית הייתה עדות עד המדינה. במסגרת הסדר הטיעון הגיעו הצדדים להסכמה לפיה יגזרו על הנאשם 13 שנות מאסר ובהמשך הסכימו על הפחתה ל-12 שנות מאסר. הוטעם כי הנאשם בחר לחזור בו מן ההסדר ובית משפט אפשר לו לעשות כן, למרות התנגדות התביעה; וכי לא ניתן לבצע השוואה בין עונש שנגזר במסגרת הסדר טיעון לבין עונש שיש לגזור ביחס לנאשם לאחר ניהול הוכחות.

ביחס לעונשים עליהם הוסכם בהסדר הטיעון הודגש, כי המאשימה לא הייתה מסכימה להסדר הטיעון כפי שהוסכם ביחס לנאשם עצמו ולעונש שהיא הסכימה להסתפק בו ביחס לנאשם, אלמלא היה מדובר בהסדר כולל, שנערך עם כל חמשת הנאשמים בפרשה; וכי עניין זה הוא מהותי. ב"כ המאשימה ציין, כי דבריו מתייחסים לטענה שהוא צופה שההגנה תעלה, ביחס לכך שיש מקום להשוות בין מעשיו של הנאשם כאן למעשי הנאשמים האחרים ולהקיש מהעונש שנגזר עליהם בהסדר הטיעון, לעונש שיש לגזור על הנאשם.

ב"כ המאשימה הפנה לקביעות שונות שנקבעו בהכרעת הדין ביחס לחלקו המהותי של הנאשם בפרשה. כך שנקבע שהנאשם אינו המסייע הקלאסי, כי הנאשם לקח חלק בתכנון ביצור המטען, הפעלתו ובסיוע לאותו רצח וניסיונות הרצח; ובכך שקיבל מטען תקול, ייצר מטען חדש ואף הסביר לשותפים כיצד להפעילו. לא בכדי כונה הנאשם כ"מהנדס" וכי ניתן לקבוע כי הוא עסק, בין היתר, באספקה ויצור מטעני חבלה לכל דורש. משאלו הם פני הדברים וכאשר מדובר בנאשם שזהו התיק השלישי שלו שעניינו מטעני חבלה ועולם מטעני החבלה לא זר לו וזה עיסוקו, מצב זה מחייב הרתעה אישית ברמה גבוהה. עוד הודגש, כי בחינת הרכיבים המנויים בסעיף 40ט לחוק העונשין בקביעת המתחם מלמדת כי אין אף רכיב הפועל לטובת הנאשם.

באשר לקביעת המתחם בהתאם למדיניות הענישה הנוהגת הפנתה המאשימה למספר פסקי דין אליהם נידרש בהמשך. המאשימה הפנתה אף לתסקיר נפגע העבירה בהתייחס למשפחת המנוח ולתמונה הקשה שעולה ממנו וביקשה לפסוק פיצוי נוסף - הפיצוי המקסימלי בסך 258,000 ₪.

נוכח האמור ביקשה המאשימה לקבוע מתחם של 15 - 20 שנות מאסר ולהשית על הנאשם עונש ברף הגבוה של המתחם - 20 שנות מאסר.

ב"כ הנאשם הדגיש מנגד, כי הוא רואה את הדברים בצורה שונה לגמרי. לשיטתו, הגם שבהכרעת הדין הורשע הנאשם בסיוע לרצח, הרי שלאור הקביעות שנקבעו בה, מצבו שונה מאוד לעומת הנאשמים האחרים. כך, לדוגמה, וורו וזהבי היו שותפים לתכנון המוקדם, הם אלו שחיפשו את הרכב, ערכו את תכנית הפעולה בכוח, והיה להם אינטרס ברור לממש את הרצח. אף עומק מעורבותם היה רב יותר.

בנוסף הם, לעומת הנאשם, היו מעורבים לאחר הרצח וקיבלו תמורה מסוימת בגינו, אם בצורת כסף לרכישת בגדים ואם בצורה של בילוי באילת שמומן ע"י נאשם 1 לאחר הרצח.

עוד הודגש, כי המדינה לא ציינה מעולם שבבסיס ההסדר עמד קושי ראייתי. על כן יש מקום להשוות את עניינו של הנאשם לחלקם ולעונשים שהושתו על הנאשמים האחרים ויש מקום להשוואה בין העונשים שהושתו בהסדר הטיעון על האחרים לעונשו של הנאשם; וכי קבלת עתירת המדינה המבקשת להתעלם מהעונשים שהושתו בהסדר הטיעון יוצרת מצב לא ראוי ולא סביר.

התוצאה המתחייבת מהאמור היא שעונשו של הנאשם שבפנינו צריך להיות נמוך בצורה משמעותית מעונשם של הנאשמים האחרים (בעיקר כאשר לא מדובר בהסדר טיעון שגובש בשל קושי ראייתי); ומקל בהרבה מהעונש שהושת הן על וורו והן על זהבי.

עוד הטעים הסניגור, כי העבירות של ייצור והובלה של המטען מתלכדות עם העבירה של סיוע לרצח ועל כן יש לגזור על הנאשם עונש אחד בגין כלל העבירות, שכן אותם מעשים הגיעו להרשעה בכל העבירות. בעניין זה הודגש כי אין לזקוף לחובתו של הנאשם את העובדה ש"העז" לנהל משפט, במיוחד כאשר אף בית המשפט קבע שלא היה לו חפץ בתוצאה. נוכח כל אלו עונשו צריך להיות נחות בצורה משמעותית מעונשו של הנאשם זהבי שנידון ל-10 שנות מאסר. הסניגור הוסיף וציין כי בהתאם לקביעות שנקבעו בהכרעת הדין מצבו של הנאשם מקל יותר והעובדות "מרוככות" מה יותר מאלו שצוינו במסגרת הסדר הטיעון בכלל, ובפרט בהשוואה לאחרים וגם עניין זה מלמד שעונשו צריך להיות פחות מזה שהוסכם בהסדר הטיעון ואפילו מזה של זהבי.

לסיום הודגשו הנסיבות האישיות של הנאשם והמכתבים של אחותו ושל הרב שמלווה אותו והשינוי המשמעותי שחל בנאשם ששינה את דרכו ועוסק בלימוד תורה, וכי יש לפתוח לנאשם צוהר לניסיון לטיפול כדי שיוכל לשוב לחיק משפחתו ולאפשר לו לחוות גם את גידול ילדיו.

הנאשם נשאל אם הוא רוצה לומר דברים לעונש והוא הניד בראשו לשלילה.

דיון

הנאשם כבן 44 שנים, נותן היום את הדין בגין ביצוע עבירות של סיוע לרצח וסיוע לשני ניסיונות רצח, תוך קשירת קשר עם אחרים, וכן בגין עבירות נשק (ייצור נשק) הנוגעות להכנת מטען חבלה תקין, ועבירות של הובלה ונשיאת נשק. מתחם העונש ההולם

העיקרון המנחה בהתאם לתיקון 113 לחוק העונשין הינו "עקרון ההלימה". כך מורה סעיף 40ג בחוק העונשין כי יש לקבוע "מתחם עונש הולם למעשה העבירה שביצע הנאשם בהתאם לעיקרון המנחה", שהוא, כאמור בסעיף 40ב, "קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו". סעיף 40ג ממשיך ומורה כי בקביעת המתחם יש להתחשב "בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה כאמור בסעיף 40ט".

העבירות בהן הורשע הנאשם ומעשיו מתאפיינים בחומרה יתרה. הן בשל האופן בו נעשו, הן בשל הפגיעה הקשה בערכים המוגנים ובראש ובראשונה בערך של קדושת החיים, והן בשל כך שהנאשם הוא שעומד מאחורי אותו מטען חבלה בו נעשה שימוש בפיצוץ הרכב, בו נרצח מנשה מאור המנוח ונפצעו שניים נוספים. חומרה יתרה יש אף בכך שאותו "נשק" שהנאשם הורשע בייצורו והובלתו הינו מטען חבלה שמיועד לגרום למותו של אדם, וכאשר מטרת ייצורו הינו לפגיעה באחרים, באופן לא מובחן:

"בית משפט זה כבר עמד על החומרה היתרה הנובעת לתופעה זו של פיגועים פליליים, שלעיתים אף גובים קורבנות בנפש מקרב אזרחים תמימים אשר נקלעו שלא בטובתם לזירת הפיגוע. כך, נקבע בע"פ 6210/13 גונן נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (14.11.2013) כי "מידת הרחמים צריכה להיות מופנית יותר אל הציבור הרחב, מאשר כלפי המערער ואחרים שכמותו, שמסכנים חיי אדם בצורה שכזו" (שם, פסקה 7)". [ע"פ 2413/17 ירין גרנובסקי נ' מדינת ישראל (16.11.2017)]

הערך של קדושת החיים הינו הערך הנעלה ביותר: "לקדושת חיי האדם, מטבעה, שמור מקום בשורה הראשונה של ערכי כל חברה אנושית, וישראל בכלל זה; שאם אין חיים, חברה מנין." קדושת חיי אדם זכה למעמד של עקרון יסוד בסעיף 1 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו - "זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין, והן יכולו ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל" (ראו ע"פ 7637/05 שלמה יוסף נ' מדינת ישראל (05.07.2007) - שם נאמרו הדברים בהקשר של עבירת הריגה).

הנאשם במעשיו פגע אף בביטחון האישי ובסדר הציבורי, שכן המשמעות של אספקת מטען חבלה שמיועד להיות מוטמן ברכב אשר עתיד להתפוצץ במרחב ציבורי, היא כי פיצוץ המטען עלול לפגוע לא רק בקבוצה העבריינית היריבה לכאורה, אלא לפגוע גם באופן אקראי בכל מי שאיתרע מזלו ויהיה מצוי בקרבת מקום, משל מדובר בפיגוע טרור - אלא שכאן מדובר בפיגוע על רקע פלילי.

הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה

בסעיף 40ט לחוק העונשין מנויות הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה אשר בהן יש להתחשב בבוא בית המשפט לקבוע את מתחם העונש ההולם, ובכלל זה מידת התכנון של המעשה, שיעור חלקו של הנאשם, הנזק הצפוי מביצוע העבירה והנזק הנגרם ממנה, הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה, יכולת ההבנה של הנאשם, יכולתו להימנע מהמעשה, מצוקתו הנפשית, גבולות האחריות הפלילית, דרגת האכזריות והניצול לרעה של המעמד כלפי הנפגע.

באשר לחלקו של הנאשם בביצוע העבירה הרי בחינת נסיבות המעשים מגלה שחלקו של הנאשם אינו מבוטל כלל ועיקר. שכן הנאשם הוא אשר סיפק את מטען חבלה כשהוא תקין, מקום בו הקושרים האחרים לא הצליחו לתקנו ולא הצליחו להשיג מטען חבלה לביצוע אותו פיצוץ ופגיעה שחפצו לבצע. הנאשם מהווה אפוא חוליה ממשית שבלעדיה התוכנית העבריינית של אותם קושרים לפגוע במי מקבוצה "הגרזינים" ולגרום למותם, לא הייתה יכולה לצאת לפועל. על כן מעשיו של הנאשם יש בהם תרומה ממשית לביצוע הרצח; וכפי שצינו בהכרעת הדין הנאשם במעשיו ובתרומתו המשמעותית לביצוע הרצח והיה מצוי על סיפו של המעגל הפנימי של מבצעי העבירה. בהקשר זה יפים הדברים שנאמרו ב"פ 5812/14 אולגה גורליק נ' מדינת ישראל (29.11.2015):

"עבירת הסיוע לרצח, בה הורשעה המערערת על-פי הודאתה, כוללת רצף של "סוגי סיוע" למיניהם, הנעים על ציר של מעורבות משתנה. ככל שמעורבות המסייע רבה יותר, וככל שמעשיו תרמו תרומה ממשית לרצח ואפשרו את מימושו, העונש שיוטל עליו יהיה חמור יותר. בהקשר זה יוער, כי ב"קצה" העליון של ציר המעורבות האמור מצוי קו הגבול המבחין בין "המסייע לעבירה" לבין "המבצע בצוותא".

באשר לתכנון בביצוע העבירה קבענו, כי הנאשם לא היה מצוי בפרטי התכנון המדויק באשר לאופן בו יבוצע הרצח. לצד זאת יש לזכור כי מדובר במעשה מתוכנן שהנאשם ידע על כך שהוא הולך להתבצע. על כן גם אם הנאשם לא נטל חלק בתכנון הפרטי באשר לאופן בו תבוצע הטמנת המטען והפגיעה בחברי הקבוצה היריבה, ובשל כך קבענו שהוא לא נמצא בתוך המעגל הפנימי של המבצעים בצוותא, הרי עדיין הוא סייע לרצח - מעשה מתוכנן מראש, ונטל חלק בקשר אשר במסגרתו היה צורך להשיג מטען חבלה תקין שיכול להרוג; והנאשם הוא שדאג לכך, מראש ובאופן מתוכנן, והכל כדי לפגוע במי מקבוצת "הגרזינים". ביחס לכך, כפי שקבענו בהכרעת הדין וכעולה מחומר הראיות שהונח בפנינו, הנאשם היה בקשר עם הנאשמים האחרים והיווה עבורם כתובת לתיקון או הכנה של מטען חבלה, הם פנו אליו לאחר שמטען חבלה שקיבלו מאחרים היה תקול, וניסיונות שנעשו על ידם לתקנו נכשלו.

כפי שפורט בהרחבה בהכרעת הדין, הנאשם מוזכר בראיות שונות כמי שהיה ביכולתו לספק לנאשמים האחרים מטען חבלה לבקשתם, ואף היה מוכן לכך. כך לדוגמא מצאנו במסגרת השיחות שנקלטו בהאזנות הסתר, בדירת המסתור בה שהה עד המדינה ושוחח רבות עם שניר ואזנה (נאשם 5), כי בשלב בו עד המדינה, שניר ואחרים פועלים להשגת מטעני חבלה להוצאת פעולות שונות ומתקשים בכך, הם מזכירים - בהקשר של הקושי בהשגת מטען חבלה - את הנאשם; ואף מוסיפים ומציינים כי אם הנאשם היה בחוץ (מחוץ לכלא בו שהה באותה עת בשל תיק המטען הנוסף), הוא היה מסדר את הדברים (השגת מטען חבלה - י.ר.ל.) "בשנייה" (ראו התייחסות לאמור בעמ' 55 - 56 להכרעת הדין).

עוד קבענו, כי הנאשם ידע באופן ברור שהמטען מיועד לפגיעה במי מקבוצת "הגרזינים". מכאן שהנאשם סייע לקושרים האחרים באספקת מטען חבלה גדול ומשמעותי אשר ביכולתו להרוג אדם, ובידיעה שייעשה בו שימוש כדי לפגוע ולהרוג במי מאותה קבוצה יריבה.

באשר לנזק שהיה צפוי להיגרם מביצוע העבירות ולפוטנציאל הפגיעה הרחב - הנאשם אינו מספק לאחרים סכין שפגיעתו יכולה להיות גם מצומצמת, אלא מספק להם מטען חבלה תקין תוך ידיעה שמטען זה ישמש לפיצוץ ברכב או באופן אחר דומה, ושיש למטען פוטנציאל לפגיעה בגוף ונפש ולהרס רב. למעשה באופן שניתן לכנותו כמעט מקרי, אותו פיצוץ לא גרם להריגת אנשים נוספים שהיו ברכב, אלא רק לפציעתם. יתרה מכך, מן הראיות עולה כי הנאשם לא חקר בדבר, לא ביקש או תהה היכן ואיפה יעשה במטען שימוש, זאת הגם שהיה מודע בבירור לתכנון, גם אם לא לפרטיו, לפגוע במי מקבוצת ה"גרוזינים".

ניתן ללמוד על כך שהנאשם ידע כי המטען יכול בעת שיתפוצץ, לפגוע באנשים רבים - מפעולותיו של הנאשם עצמו; ובמיוחד מאותה אזהרה שהזהיר הנאשם אדם בשם שלומי אלמקייס, כאשר פגש אותו באקראי ממש בערב שלפני פיצוץ המטען. הנאשם אמר לאותו שלומי, כי הוא נמצא הרבה עם גיסו והחברים שלו דודו, יוסי קריחלי וראמז (אנשים שהיו מזוהים עם קבוצת ה"גרוזינים"); והזהירו כי לא כדאי לו לשבת איתם שכן הם הולכים להיפגע. לכן הנסיבה המנויה בסעיף 40ט לחוק, באשר לנזק הצפוי מביצוע העבירה, מתקיימת כאן במלוא עוצמתה, בשל הנזק הצפוי מפיצוץ מטען חבלה.

אשר לנזק שנגרם מביצוע העבירה, כפי שפורט לעיל הנזק שנגרם למשפחתו של המנוח בכל המישורים הינו כבד מאוד. משפחתו של המנוח - הוריו, ואף בנותיו מתקשים להתמודד עם האובדן וחווים קשיים רבים מספר מישורים; וכך גם אלמנתו אשר הייתה הרה בעת הירצחו של המנוח. מעבר לכך צוין הקושי מעצם הימשכות ניהולו של ההליך, לאחר שאפשרנו לנאשם לחזור בו מהודייתו וההליך נפתח מחדש, ותסכולה של המשפחה מכך. ובנוסף נפצעו כתוצאה מהפיצוץ עוד שניים מיושבי הרכב.

באשר לסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה הרי אלו לא הובררו עד תום, אם כי צוין על ידינו בהכרעת הדין כי גם על פי עדות עד המדינה, אין ראיה שהנאשם קיבל תמורה כספית עבור מטען החבלה. עניין זה יכול ללמד אף הוא על כך שלנאשם היו קשרים ענפים עם מי מהנאשמים האחרים, וכי יוכלו והסיבות שלו לביצוע העבירה, קשורות גם להמשך היחסים בינו לבין הנאשמים האחרים. האמור עולה אף מכך שהנאשם סיפק להם מטען חבלה נוסף חודש בלבד לאחר מכן, לאור היחסים המתמשכים בינו לבין האחרים. לכן גם אם לא הוכח שהנאשם חפץ בעצמו באופן ממשי במותם של מי מקבוצת ה"גרוזינים", וגם אם לא היה לו סכסוך עימם, עדיין הנאשם היה מעורב עם אחרים שלהם היה אתו חפץ בתוצאה, ושיתף עימם פעולה בעניין זה. זאת תוך שחלקו התבטא בסיוע ממשי לגרימת אותה תוצאה - אספקת מטען חבלה שמטרתו לפגוע ולקטול.

נוכח כל המקובץ, לאור מידת הפגיעה בערכים המוגנים, ובשים לב לכך שהנאשם הוא שסייע באופן מהותי לביצוע רצח ופציעת נוספים, מעשיו של הנאשם הם בעלי פן של חומרה יתרה ומוגברת.

אשר למדיניות הענישה, יש לזכור כי אין מקרה אחד דומה למשנהו וכי מקרה זה הינו ייחודי בנסיבותיו אף לאור הרשעת הנאשם בעבר בעבירות דומות, כפי שצוין בהרחבה לעיל.

המאשימה מצידה הגישה מספר פסקי דין מהם לשיטתה יש כדי ללמד על העונש הראוי לנאשם. כך הפנתה לתפ"ח (ת"א) 1167/02 מדינת ישראל נ' יחיא תורכ (מיום 22.05.2011). הנאשם הורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירות של סיוע לרצח; סיוע לניסיון רצח וסיוע להיזק בחומר נפץ, וכן צורף תיק נוסף בו הורשע בעבירה של קשירת קשר לסחר בנשק. המדובר במקרה בו פוצץ רכבו של אשר אילוז אשר גרם לפציעתו הקשה ולמות בנו בן השלוש. הנאשם הודה בחלקו בהכנת המטען כאשר הנאשם לא הניח את מטען החבלה ובית המשפט גזר על הנאשם 15 שנות מאסר בפועל. יש לזכור שבשונה מעניינו מדובר במי שגזר דינו ניתן במסגרת הסדר טיעון, כאשר בעניינו הנאשם בחר לנהל את ההליך ולחזור בו מהסדר הטיעון שנכרת עימו.

בע"פ 5812/14 אולגה גורליק נ' מדינת ישראל (29.11.2015), המערערת הורשעה (בביהמ"ש המחוזי בפ"ח 44738-05-13) במסגרת הסדר טיעון בעבירה של סיוע לרצח בכך שסייעה לבן זוגה ברצח. המערערת ידעה על החלטתו של בן זוגה להרוג את המנוח והסכימה לסייע לו בכך. המערערת הייתה שותפה לתכנון הרצח ולתכנון כיצד להתמודד עם חקירת המשטרה. המערערת ובן זוגה רכשו יחד חומר להמסת הגופה לאחר הרצח, והיא אף ייעצה לבן זוגה מתי להגיע לדירה בה רצח את המנוח, ולאחר הרצח סייעה להיפטר מהגופה. בית המשפט המחוזי קבע מתחם שבין 12 ל-16 שנים וגזר על המערערת עונש של 15 שנות מאסר ובית המשפט העליון הותיר את העונש על כנו. אכן שם המדובר במי שהייתה שותפה לתכנון הרצח באופן פרטני. עם זאת, במקרה שלנו, לצד החומרה, מדובר במי שסיפק את האמצעי לביצוע הרצח ונסינות הרצח - אמצעי שבלעדיו לא היה ניתן להוציא את אותו פיגוע פלילי מהכוח אל הפועל. כמו כן שם דובר במי שהודתה במסגרת הסדר טיעון והיא נעדרת כל עבר פלילי, ולאחר שקילת כל אלו הוטלו עליה 15 שנות מאסר בפועל, ואילו כאן הנאשם לא הודה, לא נטל כל אחריות, והוא בעל עבר פלילי לא מבוטל, ועוד בעבירות דומות הקשורות בנשק. כפי שצינו לעיל, קיים מנעד רחב של ענישה בעבירת הסיוע לרצח וזאת בהתאם לחלקו של המסייע וקירבתו להגדרה של מבצע בצוותא, כאשר בפסיקה מצאנו בעיקר מקרים בהם מעורבותו של המסייע הייתה פחותה מזו של הנאשם בעניינו, ורוב הפסיקה מתייחסת למסייעים שניתן לכנותם מסייעים "קלאסיים" - בשונה מן הנאשם כאן. כך למשל בע"פ 6162/16 תופיק דלו נ' מדינת ישראל (04.02.2018) - המערער 1 הורשע, לאחר ניהול הוכחות, בסיוע לרצח לאחר שסייע במעקב, צעד ליד הרוצח תצפת וחיפה עליו בעת ביצוע הדקירה. בית המשפט העליון קבע כי מתחם העונש ההולם בנסיבות אלו הינו בין 9 לבין 14 שעות מאסר והעמיד את עונשו על 10.5 שנות מאסר תחת 8.5 שנות מאסר שנגזרו עליו בבית המשפט המחוזי. נציין כי שם מדובר במי שחלקו התבטא בסיוע נקודתי, וניתן לומר שבאותו מנעד שבין המסייע למבצע בצוותא, הוא קרוב יותר למסייע בדרגה נמוכה מאשר למבצע בצוותא, לא כפי הנאשם. בע"פ 8074/16 יורי סוליימנוב נ' מדינת ישראל (02.04.2020) הפחית בית המשפט העליון את עונשו של רפי שלומוב שהורשע לאחר ניהול הוכחות בסיוע לרצח לאחר שהסיע שניים שהורשעו ברצח למקום ביצוע הרצח, ביודעו על מטרות של מבצעי הרצח להמית אדם. בית המשפט העליון קבע כי מתחם העונש ההולם בעניינו של רפי הינו בין 8 ל-13 שנות מאסר, ובגדרו גזר עליו עונש של 9 שנות מאסר לריצוי בפועל תחת 13 שנות מאסר אשר הושתו עליו בבית המשפט המחוזי. בית המשפט העליון נימק את קביעתו במעורבותו המוגבלת של אותו רפי בביצוע הרצח ובכך שמיקומו בחלק התחתון של מנעד המסייע. עוד צוין כי נסיבותיו האישיות (בין היתר עבר פלילי דל) אין בהן כדי להצדיק ענישה בצד המחמיר. כאן, בשונה משם, לפנינו נאשם בעל עבר פלילי בעבירות דומות, ואף כאמור מעורבותו יחד עם האחרים, הקשר עמם, וחלקו בתוך אותו קשר מציבים אותו בחלקו העליון של מנעד המסייעים, באופן הנושק לסיפו של מעגל המבצעים בצוותא.

סוגיית הסדר הטיעון שנכרת עם הנאשמים האחרים והאם יש לו השלכה על קביעת המתחם כפי שפורט לעיל, הנאשם הודה והורשע תחילה במסגרת הסדר טיעון שנכרת עם כלל הנאשמים. בשלב מאוחר יותר חזר בו הנאשם מהודאתו וביטלנו את הכרעת הדין המרשיעה שניתנה עפ"י הודאתו, והרשעת הנאשם עתה באה לאחר שמיעת ראיות.

טרם נפנה לבחינת מתחם העונש ההולם על פי הוראות הדין והפסיקה, אדרש לטענות ההגנה אשר מבקשת ללמוד או להקיש מהעונשים שהושתו על הנאשמים האחרים במסגרת הסדר הטיעון, על עונשו של הנאשם כאן.

לטענת ההגנה על פי הקביעות בהכרעת הדין, חלקו של הנאשם היה פחות אף מזה שתואר בכתב האישום המתוקן בחלק הנוגע אליו, ובכל מקרה מעשיו קלים בהרבה ממעשיו של נאשם 2 - וורו, שהיה בסוד כל התכנון, השתתף באיתור הרכב ובהטמנת המטען, ואף יצא יחד עם שניר לפוצצו, ונידון ל- 16 שנות מאסר. הודגש עוד כי עונשו של הנאשם צריך להיות קל אף מעונשו של נאשם 3 - זהבי, אשר נידון ל-10.5 שנות מאסר, שאף הוא השתתף באופן פעיל בתכנון ובפעולות שנעשו ביחס להטמנת המטען. הסנגור הטעים, כי אם המדובר היה בהסדר טיעון שנכרת עקב קושי ראייתי, אפשר היה אולי לבסס אבחנה ולא היה מקום להקיש מעניין האחרים לעניינו, אך אין זה המקרה שבפנינו. בחנו טענות אלו ואין בידינו לקבלן.

ראש וראשית נציין, כי בעניינו מדובר בסיטואציה ייחודית, אשר כמעט ואין לה התייחסות בפסיקה. אין המדובר במקרה כמו אלו שנדונו בדרך כלל בפסיקה, בו ישנם מספר נאשמים באותה פרשה ועם חלק מהן נכרת הסדר טיעון, לעיתים הסדר הכולל אף הסכמה עונשית, ואילו נאשמים אחרים מבקשים לנהל את משפטם. ואז נשאלת השאלה מה היחס בין העונשים שהוטלו במסגרת הסדר הטיעון על נאשמים אחרים בפרשה, לבין העונש שראוי להטיל על נאשם אחר שלא במסגרת הסדר.

בעניינו לא מדובר במי שלא נערך עמו הסדר טיעון, אלא במי שנכרת עמו הסדר טיעון אלא שהסדר הטיעון בוטל ביוזמתו. ועתה, לאחר שהורשע לאחר שמיעת ראיות, הוא חוזר ומבקש להשוותו לנאשמים אחרים עימם נכרת הסדר הטיעון. משמע הסדר הטיעון עמו בוטל - אך למעשה, הנאשם מבקש להחיותו ולהשיבו לזירה דרך הנאשמים האחרים - וכך אין כל מקום לעשות.

שנית, בחינת ההלכות הנוגעות להסדרי טיעון והשלכתם על העונש הראוי, אף היא מובילה למסקנה כי אין להקיש במקרה זה מעונשם של הנאשמים האחרים, על עונשו של הנאשם.

באופן כללי, באשר להתחשבות בהסדר טיעון, הפסיקה חזרה וציינה, כי "אין להקיש מהסדר טיעון על העונש הראוי" [ע"פ 5880/14 טלאל אלקרניאוי נ' מדינת ישראל (01.03.2015)]. על כן אין להקיש מהסדר טיעון של נאשם אחד על רף הענישה של נאשם או נאשמים אחרים, בין היתר, בשל כך שבהסדר טיעון ניתן להביא בחשבון שיקולים במישור הראייתי, וכן שיקולים מערכתיים הנוגעים לצדדים ולבית המשפט, כמו חסכון זמן שיפוטי, סופיות הדיון, חשיבות ההודאה עצמה מול נפגעי העבירה, ושיקולים נוספים.

מסקנה זו הינה פועל יוצא ממהותו ומעמדו של הסדר הטיעון אשר יכול ויחרוג ממתחם הענישה: "מתחם הענישה משקף כאמור קביעה נורמטיבית של בית המשפט באשר לאיזון בין החומרה המושגית של העבירה, החומרה הקונקרטית של העבירה והענישה המקובלת במקרים דומים (ראו: ענין סעד). עם זאת - אין הוא מביא בחשבון את האינטרסים שצוינו לעיל, הבאים בגדר הסדרי טיעון. ואכן משאבי התביעה, רצונו של הנאשם בסיום ההליך בהקדם האפשרי וחששו של נאשם מעונש חמור הינם שיקולים משמעותיים, המשפיעים על טווח הענישה בהסדר טיעון, אך אין הם חלק מקביעת מתחם הענישה ככזה. ב-ע"פ 1958/98 פלוני נ' מדינת ישראל פ"ד נ"ז (1), 577 (2002), שנפסק עוד קודם לתיקון 113 בהרכב מורחב (להלן - הלכת פלוני) בית המשפט פסק כי גם אם העונש שעליו הוסכם בהסדר הטיעון אינו ראוי לפי מבחן ההלימה - יש עדיין לכבד את ההסדר, אם התביעה ערכה איזון מתאים בין ההקלה שניתנה לנאשם לבין התועלת הציבורית שהיתה כרוכה בעריכת ההסדר" [ע"פ 512/13 פלוני נ' מדינת ישראל (04.12.2013)].

בחינת עניינו של הנאשם לאור ההלכות האמורות, מלמדת כי אין להקיש מהעונשים שהושתו על הנאשמים האחרים במסגרת הסדר הטיעון שכן אף שיקול מכל השיקולים שעמדו בבסיס הסדר הטיעון והעונש המקל יותר אליו הגיעו הצדדים בהסדר הטיעון ביחס לנאשמים האחרים, אינו חל בעניינו של הנאשם היום.

נבאר ונפרט האמור. ב"כ המאשימה בטיעונו עוד במועד הצגת ההסדר הדגיש, כי השיקול המהותי של התביעה בכריתת הסדר הטיעון היה העובדה שהסדר הטיעון נכרת עם כלל הנאשמים בפרשה זו ועל כן כריתתו מסיימת למעשה את ההליכים בכל הפרשה - הן ביחס לארבעת הנאשמים בתיק שלפנינו, והן ביחס לנאשם שניר שעניינו נידון בבית משפט זה לפני הרכב אחר. ואכן כאשר נכרת הסדר הטיעון, צורף התיק של שניר לתיק זה, והסדר הטיעון נכרת לגבי כלל הנאשמים כאשר שניר הודה והורשע ברצח.

הדברים מצוינים בדברי ב"כ המדינה בפנינו בדיון מיום 9.7.2018 (שם בעמ' 341), שם הדגיש כי עם הסדר הטיעון הם מבקשים לסיים את הפרשייה כולה שכללה הפעלת סוכן וכתבי אישום רבים.

דברים ברוח זו אף נאמרו לנו במהלך ניהול התיק, כשהצדדים ציינו שמתקיימים ביניהם מגעים לכריתת הסדר טיעון, אך הובהר על ידי התביעה כי הסדר הטיעון לא יסתייע אם לא יהיה מדובר בהסדר כולל ביחס לכלל הנאשמים. ברי כי נימוק זה - סיום הפרשה כולה, אשר הוא שיקול לגיטימי שהתביעה רשאית לשקול, אינו חל בעניינו של הנאשם, ונימוק זה שהוביל להקלה בעונשם של הנאשמים האחרים, לא יכול להביא להקלה בעונשו כלל ועיקר. זאת כאשר הנאשם הוא שביקש לבטל את ההסדר בנוגע אליו, וכאשר ברור שהתביעה כלל לא היתה מסכימה להסדר הטיעון במצב דברים זה. על כן ברור שהנאשם לא יכול לחסות בצל ההסדר שהוא גרם לביטולו.

ב"כ המדינה הוסיף ונימק את הסדר הטיעון: "...אנחנו תקוה שקבלתו של ההסדר על ידי בית המשפט תגלם בתוכו חרטה, קבלת אחריות מצד הנאשמים ותסיים את הסכסוך העקוב מדם המתואר בכתב האישום ובאמצעות הסדר זה לא ימשיך אותו סכסוך וזו אחת הסיבות העיקריות לכך שהמדינה הסכימה להסדר" (ראו שם בעמ' 341).

מכאן ששיקול נוסף שעמד בבסיס ההסדר, שכלל תיקון כתב האישום לעבירות קלות יותר לגבי חלק מהנאשמים והסכמות עונשיות לגבי כלל הנאשמים, חלקן מקלות במובנים מסוימים - היה שהסדר הטיעון יגלם בתוכו חרטה, הכרה במעשים וסיומו של הסכסוך שעמד בבסיס המעשים.

ברי כי שיקול זה, המתקיים בענינם של הנאשמים האחרים שהודו במסגרת הסדר הטיעון וקבלו אחריות על מעשיהם, אינו מתקיים בענינו של הנאשם שלפנינו.

שיקולים מסוג זה של רשויות התביעה הינם שיקולים עניינים, לגיטימיים ובעלי תוקף. במיוחד כאשר הסדר הטיעון כלל הודאה של אחד הנאשמים ברצח - ובנוסף משמעותו של ההסדר הייתה סיום ההליכים המשפטיים בשני תיקים מורכבים שמתנהלים לפני שני מותבים שונים, זאת לאור האינטרס הציבורי הכללי ולאור חסכון הזמן השיפוטי המשמעותי בשני התיקים.

ודוק, דברי הסנגור לפיהם שיקול זה כמעט מאוין שכן נשמעו כבר לא מעט ראיות בתיק בשלב בו נכרת הסדר הטיעון, הינו טיעון שקשה לקבלו. הגם שנשמעו לא מעט עדים בתיק טרם כריתת הסדר הטיעון, ממנו חזר בו הנאשם, הרי עדיין הסדר הטיעון נכרת במצב בו טרם נסתיימה הבאת הראיות, הנאשמים לא העידו עדיין וטרם נשמעה כלל פרשת ההגנה. על כן גם במצב זה הסדר הטיעון כרך בחובו חיסכון זמן שיפוטי רב, והיה בו כדי לתרום אף לאינטרס הציבורי הכללי של סיום הליכים משפטיים בזמן מהיר, והדברים נכונים ביתר תוקף כאשר אף משפחת המנוח מצפה לסיום ההליך; ויעידו על האמור הזמן הלא מועט שהיה כרוך בהמשך ניהול ההליך בעניינו של הנאשם, וזאת כשמדובר בנאשם אחד בלבד. מעבר לכך, בשלב בו נכרת הסדר הטיעון לגיטימי כי התביעה תשקול את חסכון משאבי התביעה, והנאשם יכול ושוקל את רצונו לסיים את ההליך ואת החשש מעונש חמור יותר. כל אלו הם שיקולים ענייניים הרלוונטיים לזמנם ולמצב בו נכרת הסדר הטיעון, אך הם אינם יכולים להיות רלוונטיים לקביעת מתחם הענישה בעניינו של הנאשם שלפנינו, אשר עונשו לא נגזר במסגרת הסדר הטיעון, וכאשר הוא שביקש לבטל את הסדר הטיעון ולחזור בו מהודאתו.

זאת ועוד, ב"כ המדינה ציין כי הסדר הטיעון נתן משקל משמעותי לרכיב הפיצוי ולרכיב הקנס, משמע המדינה במסגרת ההסדר נתנה משקל לעובדה שההסדר כלל גם פסיקת פיצוי מוסכם - פיצוי משמעותי למשפחת המנוח. ברי כי אף נימוק זה לא מתקיים בעניינו של הנאשם שלפנינו, כשאין כל הסכמה מצדו לתשלום פיצוי כלשהו, וכאמור אף לא הביע וול ראשית חרטה או לקיחת אחריות על מעשיו.

בל נשכח כי אותה התחשבות בכל הנימוקים הללו ניתנה אף לנאשם שלפנינו, כאשר לשם כריתת הסדר עם כלל הנאשמים ממש טרם הצגת ההסדר הסופי אף הוסכם על הפחתה נוספת של שנה מתקופת המאסר לה עתרו הצדדים בענייננו (מ-13 שנה ל-12 שנה).

אין חולק כי זכותו המלאה של הנאשם לנהל את משפטו ולעמוד על חפזו, ובדיוק מתוך אותה זכות ואותה חשיבות של האפשרות לברר את משפטו של מי שזועק לחפזו, אפשרנו לנאשם, למרות התנגדות התביעה, לחזור בו מן ההודאה ומהסדר הטיעון שנכרת עמו.

אלא שהנאשם אינו מסתפק בכך, אלא למעשה מבקש היום לאחוז במקל בשתי קצותיו - מחד גיסא להמשיך לנהל את משפטו, לבטל את הסדר הטיעון ולחזור בו מהודאתו, על כל המשמעותיות הקיימות בכך, אף כלפי משפחת המנוח; ומאידך גיסא כאשר הוא מורשע, לאחר סיום בשמיעת הראיות בעבירות חמורות, הוא מבקש לחזור אל אותו הסדר טיעון שהוצע גם לו ולעונשים שנגזרו במסגרתו - ולגזור את עונשו כאילו היה אחד הנאשמים האחרים אשר עונשם נגזר במסגרת הסדר הטיעון.

ענייננו דומה באופן מטפורי לכך שבאותה תחנה בה נעצרה הרכבת, במועד כריתת הסדר הטיעון, נכח גם הנאשם והוא אף בחר לעלות על הרכבת. אלא שעתה, לאחר שירד מאותה רכבת על פי בקשתו, תוך שהוא שוקל את כל הסיכונים והסיכויים במצב כזה, הרי מאוחר יותר, כאשר המשמעותיות הנובעות מכך אינן נוחות לו, הוא מבקש לחזור ולעלות על אותה רכבת. אלא שאותה רכבת יצאה זה מכבר מן התחנה. נראה כי הגיונם של דברים מוביל למסקנה, כי כל תוצאה אחרת תחטא אף לתחושת הצדק וההגיונות.

אין בידינו לקבל אף את טענת הסנגור כי בשל כך שלא מדובר בהסדר טיעון שנכרת עקב קושי ראייתי, אין סיבה אמיתית שלא להשוות בין העונשים שהוטלו במסגרת הסדר הטיעון לעונשו של הנאשם.

המסד הראייתי נגד כל אחד מהנאשמים בתיק זה אינו זהה, ויעידו על כך אף תיקון כתב האישום והעבירות השונות בהן הורשעו כל אחד מהנאשמים במסגרת הסדר הטיעון והעונשים השונים שהושמו עליהם. הדברים מתקשרים אף לכך שכפי שצוין הראיה המרכזית בתיק הייתה עדות עד המדינה, ומידת ההכרות של עד המדינה עם כל אחד מהנאשמים הייתה שונה - וכך גם הראיות הקיימות לגבי כל אחד מהם. והדברים עולים אף ממקרא מכלול הראיות בתיק זה על ידינו. זאת ועוד, העובדה שהתביעה לא ציינה כי מדובר בהסדר טיעון שנכרת עקב קושי ראייתי אינה מבססת את טענת הסנגור כי לא היה קושי ראייתי מסוים, ואף נוגדת חזיתית את טענות ההגנה שנטענו כל העת ביחס לנאשם שלפנינו, על פיהן אין ראיות לקשר בין הנאשם לבין עד המדינה והמעשים (לעומת נאשמים אחרים שעזיבה היה לעד המדינה קשר הדוק).

עוד יוער, כי גם באופן כללי הקשר בין תיקון 113 להסדרי טיעון אינו ברור וטרם הוסדר בחקיקה או בפסיקה. עם זאת, בהקשר זה צוין בע"פ 6943/16 גנדי גלקין נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 28.01.2018) כי "העניין של קשיים ראייתיים לא רלוונטי כמובן בתיק שאינו מסתיים בהסדר טיעון, אלא בהכרעת דין מנומקת".

טענה נוספת של ההגנה הייתה, כי בהתאם לקביעות שנקבעו בהכרעת הדין על ידינו, חלקם של וורו וזהבי גדול מזה של הנאשם, כאשר הם הורשעו בעבירות דומות אך להם היה חפץ ממשי בתוצאה ומעורבות גדולה יותר, ועל כן לא ניתן להתעלם לחלוטין מעונשם של נאשמים אלו רק בשל כך שעונשם נקבע במסגרת הסדר טיעון.

מעבר לנאמר לעיל באשר לשוני בין מי שנגזר דינו במסגרת הסדר טיעון לבין מי שניהל משפט וביתר שאת במקרה זה, הרי אין לקבל את הטענה כי חלקו של הנאשם פחות חמור מחלקם של האחרים - למשל ביחס לחלקו של זהבי - אך בגלל שלא הוכח מעבר לכל ספק סביר, כי הנאשם חפץ בתוצאה של גרימת המוות. שכן הגם שזהבי היה מעורב יותר בתכנון ובחיפוש אחרי "הגרוזינים" לשם הטמנת המטען ופיצוץו, בסופו של דבר חלקו ותרומו לבצוע הפיצוץ ומעשה הרצח ניתן לכנותם מינוריים יותר מזה של הנאשם; במיוחד לאחר שזהבי בסופו של דבר לא לקח חלק בפיצוץ המטען, ולא נסע כלל עם שניר וורו לזירה. על כן נראה כי תרומו לבצוע הרצח שבוצע על ידי פיצוץ מטען החבלה, פחותה באופן ממשי מתרומו של הנאשם, אשר הוא שאפשר לאחרים, עמם קשר, לבצע את הרצח.

מעורבותו של הנאשם שלפנינו הינה משמעותית ומהותית, כמי שסיפק את מטען החבלה ואפשר את ביצוע הרצח. מכל האמור עלינו לגזור את עונשו של הנאשם בהתאם לעקרונות שנקבעו בתיקון 113 לחוק העונשין - על פי העובדות שנקבעו בהכרעת הדין על ידינו אשר היא המשקפת את הכרעתנו ביחס למעשיו של הנאשם. יפים לעניין זה הדברים שנאמרו בע"פ 6943/16 גלקין שאוזכר לעיל כי: "במצב זה, הכרעת הדין היא-היא משקפת את המצב הראייתי בתוצאה אליה הגיע בית משפט קמא, וגזירת העונש תיעשה על פי ממצאי הכרעת הדין. שונים הדברים כאשר הסדר הטיעון נגזר מקשיים ראייתיים ובין היתר מהערכות סיכון-סיכוי של כל צד."

מתחם העונש ההולם

בשים לב לנסיבות ביצוע העבירות כפי שפורטו לעיל, בהתחשב במידת הפגיעה של הנאשם בערכים החברתיים, ולאור מדיניות הענישה הנהוגה, ראינו לנכון לקבוע את מתחם העונש ההולם בין 14 לבין 17 שנות מאסר, לצד מאסר ממושך על תנאי ופיצוי למשפחת המנוח.

גזירת עונשו של הנאשם בתוך המתחם

בבואנו לקבוע את עונש הנאשם בגדר המתחם שקבענו, עלינו להתחשב בנסיבות השונות המנויות בסעיף ובכלל זה הפגיעה של העונש בנאשם ובמשפחתו, נטילת האחריות של הנאשם ומאמציו לחזור למוטב, עברו הפלילי של הנאשם, שיתוף הפעולה של הנאשם עם רשויות החוק, התנהגות חיוביות ותרומה לחברה, וכן נסיבות חיים קשות אשר הייתה להן השפעה על ביצוע העבירה. כן מורה לנו סעיף 40 ו-40 לחוק להתחשב בשיקול ההרתעה האישית של הנאשם והרתעת הרבים.

באשר לעברו הפלילי, הרי לנאשם עבר פלילי הכולל מספר הרשעות בעבירות הקשורות בהחזקה, ייצור ונשיאה של נשק שלא כדין, קשירת קשר לפשע ולעוון, גניבה בנסיבות מיוחדות, קשירת קשר לביצוע פשע ומתן אמצעים לביצוע פשע, בגין נידון לא אחת לעונשי מאסר בפועל, הראשון מביניהם עוד בשנת 2009 בבית המשפט המחוזי בנצרת. בטיעונו ציין ב"כ המאשימה שהרשעתו של הנאשם בשנת 2001 נוגעת אף היא לכך שהנאשם, יחד עם אחרים, קשר קשר לפוצץ מטען חבלה בפתח עסקו של הנפגע בקרית גת. הנאשם סיפק טלפון נייד ששימש כאמצעי להפעלת מטען החבלה, שאף הופעל. לכך מתווסף תיק אחר שאירע כחודש לאחר פיצוץ המטען מושא הכרעתו בתיק זה, במסגרתו הנאשם נתפס עם מטען חבלה שעשוי משתי לבנות חבלה צה"ליות ובכוחו להמית. מכל אלו אנו למדים שהנאשם למעשה פיתח מומחיות בעניין זה, וניתן לכנותו רצידיביסט בסוג זה של מעשים ועבירות.

באשר לשיקול של הרתעה אישית וכללית, הרי בהינתן עברו הפלילי של הנאשם, טיבו וטיב מעשיו, יש לתת משקל ממשי הן לשיקול של הרתעה אישית והן לשיקול של הרתעה כללית. נדמה כי בפועל הנאשם, למרות משאלת הלב של בני משפחתו, לא מורתע אף מריצוי עונש מאסר וחוזר ומבצע עבירות חמורות. במקרה זה ישנה חשיבות גם להרתעת הרבים, שכן אותה תופעה של פיגועים פליליים, או "תרבות החיסולים" הנהוגה בין קבוצות עברייניות, הינה תופעה קשה, בבחינת רעה חולה המסכנת גם את כלל הציבור ויש למגרה.

שיקול נוסף לגזירת עונש מחמיר לנאשם הינו השיקול של הגנה על שלום הציבור והרחקתו של הנאשם מן החברה, נוכח מעשיו של הנאשם ונוכח העובדה כי, כעולה מעברו הפלילי, הנאשם, ולא רק באופן "חד פעמי", מייצר מטען חבלה גדול ומשמעותי אשר ביכולתו להרוג - כפי שהיה בתיק זה.

ביחס לפגיעה בנאשם ובמשפחתו הרי אין ספק כי השתת עונש מאסר ממשי תפגע בנאשם ובמשפחתו. אך נראה כי במקרה זה, אף לאחר שבחנו את מכתבה של אחותו אשר ניכר שנכתב באהבה מעומק ליבה, לא מצאנו כי הפגיעה בנאשם ובמשפחתו רבה או מועצמת יותר מהפגיעה הקיימת, מטבע הדברים, בכל מקרה בו נאשם נידון לעונש מאסר ארוך ומורחק לזמן רב מהחברה וממשפחתו.

באשר לנטילת האחריות של הנאשם, הרי הנאשם לא נטל אחריות על מעשיו ואף חזר בו מהודאתו, מה שהוביל לחידוש ההליך והתמשכותו, ואף לקושי נוסף למשפחת הנפגע העבירה. אף בטיעונו לעונש הנאשם לא ביקש לומר דבר. אכן ברי כי, כפי שנאמר בבירור בתיקון 113, כפירה באשמה וניהול משפט לא ישמשו לחובתו של הנאשם (סעיף 40(יא)(6)). עם זאת, נאשם שלא הפנים את חומרת מעשיו, לא נטל אחריות עליהם ולא הביע חרטה עליהם - אינו ראוי להתחשבות כמי שהודה, הכיר באחריותו והתחרט [ראו: ע"פ 7211/13 פלוני נ' מדינת ישראל (13.12.2015)].

ניתן אף להזכיר את הדברים שנפסקו בע"פ 3849/05 דוד תורג'מן נגד מדינת ישראל (23.06.2005): "לנאשם זכות יסוד ובלתי מעורערת לנהל את הגנתו כפי הבנתו. זכות זו הנה חלק בלתי נפרד מאגד הזכויות העומדות לנאשם בפלילים.. ברי, כי מימושה של זכות זו אינו עומד - ואינו יכול לעמוד - לנאשמים לרועץ. ברם, עת עושה בית-משפט במלאכת קביעת העונש, רשאי גם רשאי הוא להביא בחשבון, במניין שיקוליו, שיקולים דוגמת חיסכון בזמן שיפוטי, נטילת אחריות על המעשה והבעת חרטה... ואוסיף עוד זאת - בעניינו שלנו, נסיבות נוספות נזקפות לחובת הנאשם, כגון התרשמותו הקשה של בית-משפט השלום מהמבקש, והאופן בו בחר לנהג עצמו במהלך משפטו, וכן תסקיר המבחן שהוגש בעניינו, ממנו עולה כי הוא עודו מסרב ליטול אחריות על מעשיו, ומכחיש את ביצוע העבירות בהן הורשע."

הגם שמדובר בדברים שנכתבו טרם תיקון 113 עדיין הרציונל שם תקף במובן מסוים, שכן ברי כי לו היה המשפט נגמר בהודאת הנאשם לא הייתה ניתנת לנו ההזדמנות להתרשם ממנו. משהעיד, והתרשמותנו ממנו במהלך עדותו הייתה שלא סיפר על הדברים כהוויתם; הציג מצג שקרי בדבר חוסר מעורבותו בנוגע מטען החבלה, וכי הוא אדם תמים שאחרים הדביקו לו על לא עוול בכפו שם של מומחה לייצור מטעני חבלה; בעוד שהראיות מובילות למסקנה אחרת וזאת בלשון המעטה - ודאי שהתרשמות זו לא תפעל לטובתו.

באשר למאמציו של הנאשם לחזור למוטב ולתיקון שהנאשם עושה בין כותלי הכלא על פי דברי בא כוחו, והדברים באו לידי ביטוי אף במכתבו של הרב יובל כהן שסיפר על כך שהוא מלווה את הנאשם מזה זמן, הנאשם שעומד לפנינו אינו אותו אדם, גם פנימית וגם חיצונית; ולו הנאשם היה חובש כיפה רק לצורך המשפט - השינוי הכה מהותי שחל בו לא היה מחזיק מעמד. מבלי לגרוע דבר ממה שציין הרב כהן במכתבו, הרי אין בידינו לקבל את דבריו לפיהם לדון היום את הנאשם על מה שעשה "מישהו אחר", כביכול, יהיה בבחינת עוול. הנאשם הוא שהורשע בביצוע המעשים - הוא ולא אחר. בנוסף, לבד מדברי סנגורו והרב כהן, והעובדה שהנאשם התחזק מתחזק מבחינה דתית, דבר שהיה ניכר אף בדיונים בפנינו, לא ניתן לומר כי ישנן ראיות לכך שהנאשם עושה מאמץ לחזור למוטב, או כי מדובר במי שעשה שינוי עד שאינו אותו אדם.

ביחס לדברי אחותו באשר לתמיכתו באחיותיו ובמשפחתו במשך השנים, הרי גם היא מתייחסת לדרך בה בחר - הדרך העבריינית במשך זמן לא מועט. דבריה כי הוא מתקשר למשפחתו מתוך מכותלי הכלא, משוחח עם אחייניו, מביע עניין בהם ומסביר להם שעולם הפשע אינו כדאי, גם אם הם נכונים ויש לשמוח עליהם, אין בהם כדי לבסס חזרה למוטב, או כדי להשפיע על אופן גזירת עונשו.

יתרה מכך, לא הונח בפנינו כל מסמך מהכלא, שם שווה הנאשם כבר במשך מספר שנים (לאור מאסרו בתיק המטען הנוסף ובהמשך מעצרו בתיק זה), ביחס להיותו של הנאשם תומך באסירים אחרים, או כי הנאשם השתלב בקבוצות טיפוליות, או קבוצות חינוך. אין בפנינו תיעוד כזה מגורם כלשהו - לא מקצין האסירים ולא מהעובד הסוציאלי בכלא, ואין כל אינדיקציה ממשית על אותו שינוי של 180 מעלות, כפי שנאמר במכתבו של הרב; ואף לא התבקשה תסקיר של שירות המבחן בעניינו של הנאשם.

מעבר לכך, הנאשם נותן את הדין ראש וראשית על מעשים ועבירות קשות וחמורות שנעשו על ידו, וגם אם ערך תיקו בינו לבינו, אין בכך כדי להשליך באופן מהותי על הענישה הראויה בתיק זה, והדברים מקבלים משנה תוקף משלא ניכרים ולו ניצנים של אותו תיקון, בהתייחסותו לעבירות.

למעלה מן הצורך נציין כי גם לפי המשפט העברי, תשובה - עם כל מעלתה - אינה פוטרת מעונש ב"בית דין של מטה" [נחום רקובר, "התשובה והענישה הפלילית", גיליון לפרשת השבוע "ניצבים-וילך" תשס"ו, מס' 265, בהוצאת המחלקה למשפט עברי במשרד המשפטים והמרכז האקדמי שערי מדע ומשפט, בעריכת אביעד הכהן ומיכאל ויגודה]. הפיצוי

סעיף 77 לחוק העונשין קובע:

77. (א) הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 258,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו.

(ב) קביעת הפיצויים לפי סעיף זה תהא לפי ערך הנזק או הסבל שנגרמו, ביום ביצוע העבירה או ביום מתן ההחלטה על הפיצויים, הכל לפי הגדול יותר.

בעניין דנ"פ 5625/16 אסרף קארין נ' אבנר טווק בוקובזה (13.9.2017) (להלן: "הלכת טווק") קבע בית המשפט העליון בדעת רוב, כי סכום הפיצוי הכולל שניזוקים זכאים לקבל יחד מנאשם לא יעלה על התקרה המקסימלית הקבועה בחוק. בית המשפט העליון דן שוב בשאלת הפיצוי המקסימלי בעניין אחר מאוחר יותר - ע"פ 8074/16 יורי סוליימנוב נ' מדינת ישראל (2.4.2020) (להלן: "הלכת סוליימנוב"). שם חידד בית המשפט העליון את הדברים והבהיר, כי ההלכה שנקבעה בטווק מתייחסת למקרה בו מדובר בנאשם אחד כאשר ישנם מספר ניזוקים מן העבירה. אולם, פס"ד טווק אינו מתייחס למקרה בו קיים ריבוי נאשמים:

"הלכת טווק עוסקת בשאלת גובה הפיצוי במקרה של ריבוי נפגעים בשל מעשה של נאשם אחד. בעניין זה נקבע כי סכום הפיצוי שיוטל על הנאשם לא יעלה על סכום הפיצוי המקסימלי הקבוע בחוק, אף כאשר מעשי הנאשם פגעו ביותר מנפגע עבירה אחד. הלכה זו אינה עוסקת בשאלת גובה הפיצוי מקום בו יש ריבוי נאשמים, ואין כל מקום לגזור גזירה שווה למצב בו מספר נאשמים מורשעים בגין אותו מעשה עבירה מבחינת תכלית הגבלת סכום הפיצוי. מסקנה זו עולה בבירור גם מלשון הוראת החוק המסמיכה את בית המשפט להטיל חיוב בפיצויים... החיוב בפיצוי והמגבלה על שיעורו מתייחסים לכל אדם שהורשע. לפיכך מקום בו מורשעים נאשמים אחדים, גם אם באותו מעשה עבירה, סמכות בית המשפט להטיל על העברין לפצות את קורבן העבירה, על-פי שיקול דעתו, מתייחסת לכל אדם שהורשע בעבירה, כאשר לגבי כל אחד מאלה קיימת ההגבלה על שיעור הפיצוי המקסימלי הקבוע בחוק".

אשר לע"פ 2356/17 סמיה רגבי ואח' נ' מדינת ישראל (29.6.2020) אשר הובא על ידי הסניגור, הרי שבאותו עניין מדובר גם על מספר נאשמים. עם זאת קריאת פסק הדין מובילה לידי מסקנה כי כב' השופט עמית קובע בחוות דעתו כי יש להפחית את גובה הפיצוי הכולל שישולם על ידי המערערים ביחד ולחוד לסך של 200,000 (תחת 250,00 שנקבעו עבור כל אחד בבית המשפט המחוזי זאת בין היתר עקב מצב הכלכלי של המערערת), כאשר כב' השופטת דפנה ברק ארז מעירה לעניין זה כי הכרעתם נגזרת מפסק דין טווק, אשר חלה גם במקרה בו האחריות רובצת על יותר מנאשם אחד, אולם, יתר השופטים אינם מצטרפים להערותיה של כב' השופטת ברק ארז. ומכאן שלא ניתן לומר שמדובר בהלכה מחייבת, ובוודאי שאין באמור שם, כדי לשנות מן ההלכה המפורשת של בית המשפט העליון שנקבעה בעניין סוליימנוב. במקרה זה, נוכח הנזק הרב אשר נגרם למשפחת המנוח, וכאשר מצבו הכלכלי של הנאשם אינו מהווה שיקול לאומדן הפיצוי, יש להשית על הנאשם פיצוי משמעותי בסך 150,000 ₪. נוכח כל המקובץ, לאחר ששקלנו את טיעוני הצדדים, את מכלול נסיבות העניין ואת מכלול השיקולים הנדרשים אנו גוזרים על הנאשם את העונשים הבאים:

א. מאסר בפועל למשך 16 שנים בניכוי ימי מעצרו בתיק זה. מובהר כי עונש המאסר שהושת עתה הוא במצטבר לכל עונש מאסר אחר שהנאשם ריצה בתוך תקופת מעצרו בתיק זה (על פי מסמך שהוגש לנו הנאשם ריצה עונש מאסר אחר של 3 שנים מיום 15.12.2014 - 14.12.2017); ומכאן ימי מעצרו בתיק זה ימנו מיום 14.12.2017.

ב. 24 חודשי מאסר על תנאי, לתקופה של 3 שנים מיום שחרורו ממאסר, אם יעבור בתקופה זו עבירה מן העבירות בהן הורשע או כל עבירת אלימות או נשק שהיא פשע.

ג. פיצוי למשפחת המנוח בסך של 150,000 ₪. הפיצוי יועבר למשפחת המנוח - נפגעי העבירה, כאשר על פי הפרטים שנמסרו בעניינם של הנאשמים האחרים, בתוך נפגעי העבירה נכללות גם כל בנותיו הקטניות של המנוח. פרטי הבנות הקטניות ימסרו ע"י התביעה למזכירות בתוך 7 ימים ובמידת הצורך ניתן החלטה מתאימה בהמשך לגזר הדין שתכלול את פרטי הקטניות באופן חסוי.

זכות ערעור לבית המשפט העליון בתוך 45 ימים.

ניתן היום, ח' טבת תשפ"א, 23 דצמבר 2020, במעמד הצדדים.

נתן זלוצובר, שופט אב"ד
סגן הנשיאה
יעל רז לוי, שופטת
שלמה פרידלנדר, שופט